

”I’ll make a man out of you”

Mieskuvat ja maskuliinisuus Disneyn
animaatioelokuvassa *Mulan*

Milla Mäenpää
Kirjallisuuden kandidaatintutkielma
Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta
Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2018
Ohjaaja: Risto Niemi-Pynttari
Opponentti: Bella Salonen

Sisällys

1 Johdanto	2
2 Teoria ja metodi	3
3 Miesprotagonistit <i>Mulanissa</i>	4
3.1 Li Shang	4
3.2 Yao, Ling ja Chien-Po.....	9
3.3 Muut mieshahmot.....	11
3.4 Mulan ”miehenä”	14
4 Miesantagonistit <i>Mulanissa</i>	17
4.1 Shan Yu	17
4.1 Chi-Fu.....	19
5 Päättäntö	20
Lähteet	23

1 Johdanto

Tutkin tässä kandidaatintutkielmassa mieskuvia ja maskuliinisuutta Disneyn animaatioelokuvassa *Mulan* (1998). Elokuva perustuu kiinalaiseen kansanlauluun ja legendaan, jossa nainen tekeytyy mieheksi ja lähtee sotaan vanhan isänsä puolesta (Dong 2011, 1–2). Disneyn *Mulan* on yksi monista *Mulan*-legendasta tehdyistä adaptaatioista. Lisäksi Disney on tekemässä *Mulanista* live-action -versiota (Ford 2015).

Disneyn elokuvaversiossa on pääpiirteiltään samankaltainen juoni kuin alkuperäisessä *Mulan*-legendassa, joskin Disneyn *Mulanin* on lisätty useita Disneylle tyypillisiä piirteitä, kuten eläinapuri (Dong 2010, 157). Disneyn *Mulanin* päähenkilö Fa Mulan on nuori nainen, jolla on vaikeuksia sopia morsiamen rooliin, johon häntä yritetään pakottaa. Hän lähtee sotaan hunneja vastaan paitsi pelastaakseen vanhan ja sairaan isänsä Fa Zhou'n myös todistaakseen, että pystyy johonkin. Avukseen Mulan saa esi-isänsä lähettämän pienen Mushu-lohikäärmeen, joten *Mulanissa* voi sanoa olevan myös fantastisia piirteitä. Yksi elokuvan suurimpia teemoja on kunnia, joka toimii usein hahmojen toiminnan motiivina.

Mulanista ei ollut saatavilla aiempaa suomalaista tutkimusta. Maskuliinisuutta Disneyn animaatioelokuvissa mukaan lukien *Mulan* on aiemmin tutkinut ainakin Amy M. Davis teoksessaan *Handsome heroes & vile villains: masculinity in Disney's feature animation* (2015). Lisäksi ainakin Lan Dong on tutkinut *Mulanian* artikkelissaan *Mulan: Disney's Hybrid Heroine* (2010) ja legendan eri adaptaatioita teoksessaan *Mulan's legend and legacy in China and the United States* (2011).

Tutkielmani tarkoituksena on selvittää, millaisia miehen representaatioita *Mulanissa* on. Tutkimuskysymyksiäni ovat, minkälaisia maskuliinisuuksia elokuvassa ihailaan, minkälaisia väheksytään ja miten protagonistit- ja antagonistimiehet eroavat ominaisuuksiltaan toisistaan. Tarkastelen *Mulanin* juonen kannalta olennaisimpien mieshahmojen ulkonäköä, dialogia ja toimintaa. Tutkimusmetodeinani ovat animaation lähiluku ja kuva-analyysi. Teoriataustana hyödynnän kriittistä miestutkimusta ja siihen liittyvää käsitettä *hegemoninen maskuliinisuus*. Hegemonisella maskuliinisuudella tarkoitetaan jossakin ajassa ja paikassa ilmenevää idealisoitua, hallitsevassa asemassa olevaa maskuliinisuutta (Jokinen 2012, 131–133).

Mielestäni on kiinnostavaa tutkia *Mulanian* siitä näkökulmasta, millaisia miehen malleja se tarjoaa pojille. *Mulan* voi olla nuorille tytöille voimaannuttava elokuva, sillä sen päähenkilö on nuori nainen, joka pystyy uskomattomiin tekoihin ja päihittää nokkeluudellaan monet mieshahmot. *Mulanin* hahmo siis rikkoo naiseen kohdistuvia sukupuoliodotuksia, mutta venyttävätkö elokuvan monet mieshahmot poikiin kohdistuvia normeja? Koska sukupuoliroolit ovat *Mulanissa* keskeisessä

osassa Mulanin hahmoon kohdistuvien odotusten kannalta, on mielenkiintoista selvittää, miten sukupuolirooleja käsitellään mieshahmojen osalta – jos ollenkaan. Olisi kiinnostavaa myös vertailla kiinalaista ja länsimaista ihannemaskuliinisuutta ja sitä, kuinka myös aasialainen hegemoninen maskuliinisuus mahdollisesti näkyy *Mulanissa*, mutta siihen ei tämän laajuisessa tutkimuksessa ole mahdollisuutta. Hypoteesini on, että länsimainen käsitys ihanteellisesta maskuliinisuudesta näkyy monella tapaa *Mulanin* miespuolisissa hahmoissa ja heidän toiminnassaan. Oletan, että protagonistihahmoissa on havaittavissa hegemonisen maskuliinisuuden piirteitä, kun taas antagonisteihin yhdistetään piirteitä, jotka jäävät hegemoniseen maskuliinisuuteen liitettyjen piirteiden ulkopuolelle. Lisäksi uskon tyypillisten hegemonisen maskuliinisuuden piirteiden näkyvän siinä, kuinka Mulan esiintyy miehenä, joten käsitelen yhtenä mieshahmona myös Mulania hänen esittäessään miestä.

Esittelen aluksi teoriataustana käyttämäni kriittistä miestutkimusta ja tutkielmani keskeisiä käsitteitä. Sen jälkeen käyn analyysiosiossa läpi tärkeimmät miesprotagonistit ja miesantagonistit. Miesprotagonisteja tutkimalla pyrin selvittämään, millainen mies *Mulanissa* esitetään ihanteellisena. Miesantagonisteja analysoimalla pyrin saamaan selville, millaisia ominaisuuksia liitetään ei-ihanteellisiin miehiin. Päämääräni on miesprotagonisteja ja miesantagonisteja vertailemalla vastata kysymykseen, millaiset miehenä olemisen tavat *Mulanissa* esitetään oikeina ja mitkä väärinä. Tutkielmani lopuksi teen yhteenvedon, jossa käyn läpi olennaisimmat löytämäni asiat ja pohdin mahdollisia jatkotutkimuksia, joita aiheestani voisi tehdä.

2 Teoria ja metodi

Tutkimukseni teoriataustana on kriittinen miestutkimus. Miestutkimus tutkii henkilöitä, jotka identifioituvat miehiksi (Jokinen 2012, 128). Olennaisimmat miestutkimuksen käsitteet tutkielmassani ovat *maskuliinisuus* ja *hegemoninen maskuliinisuus*. Myös *representaatio* on tutkielmani kannalta tärkeä käsite.

Maskuliinisuutta on käsitteenä vaikea määrittää. Länsimaisessa kulttuurissa maskuliinisuuden piirteinä pidetään esimerkiksi tunteiden hallintaa, toiminnallisuutta, rationaalisuutta ja fyysistä voimaa. Maskuliinisuus nähdään myös vastakohtana feminiinisyydelle, johon liitetään muun muassa empaattisuus. Miehuuteen liitetyt piirteet tuottavat miehen kategorian. Mitä enemmän henkilöllä on näitä piirteitä, sitä varmemmin hän on mies. (Jokinen 2012, 128–129.)

Kuten jo johdannossa totesin, hegemoninen maskuliinisuus merkitsee tietyssä ajassa ja paikassa ilmenevää idealisoitua maskuliinisuutta eli ikään kuin ihannemiehuutta, joka on hallitsevassa asemassa. Jotta yksi maskuliinisuuden muoto tulisi hallitsevaksi, muunlaiset maskuliinisuudet on

marginalisoitava. Hegemonisen maskuliinisuuden käsitteeseen liittyikin ajatus maskuliinisuuksien hierarkkisuuudesta. (Jokinen 2012, 131–133.)

Jokisen (2000, 210) mukaan länsimaisen kulttuurin miesihanteen voi jakaa viiteen eri aspektiin:

1. Mies on fyysisesti voimakas ja fyysisesti naista suurempi.
2. Mies menestyy yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti, elättää perheensä ja hänellä on poliittista tai sosiaalista valtaa.
3. Mies on luonteeltaan vakaa. Hän on päättäväinen, rationaalinen ja hallitsee kriisitilanteet.
4. Mies pystyy puolustamaan itseään, naistaan, lapsiaan, omaisuuttaan ja yhteisöään.
5. Mies on heteroseksuaali ja väsymätön rakastaja.

Representaatio merkitsee jonkin asian symboloimista sekä myös esittämistä ja edustamista (Jokinen 2000, 117). Maskuliinisuuksien representaatioiden tuottamat ideaalit muokkaavat miehiin liittyviä käsityksiä ja odotuksia. Ne paitsi kertovat, miten miehet nähdään, myös vaikuttavat ajatteluumme miehistä ja maskuliinisuuden toteutumiseen oikeassa elämässä. (mts. 124.) Representaatiot eivät kuitenkaan heijasta todellisuutta suoraan (mts. 121).

Tutkimusmetodeinani ovat animaation lähiluku ja kuva-analyysi elokuvasta otetuista ruutukaappauksista. Tutkin, miten maskuliinisuus ja hegemonisen maskuliinisuuden piirteet ilmenevät *Mulanin* mieshahmojen sekä miehenä esiintyvän *Mulanin* ulkonäössä, dialogissa ja toiminnassa. Hahmojen ulkonäön tulkinnassa kiinnitän huomiota ruumiinrakenteeseen, mahdolliseen karikatyyrimäisyyteen sekä muihin silmäänpistäviin ulkoisiin ominaisuuksiin. Vertailen hahmojen ulkoisia ominaisuuksia myös keskenään. Dialogin tutkiminen toimii apuna hahmojen luonteenpiirteiden ja arvojen sekä hahmojen välisten suhteiden määrittämisessä. Hahmojen toiminnan analysointi auttaa dialogin tapaan määrittämään hahmojen luonteenpiirteitä ja suhteita toisiinsa.

3 Miesprotagonistit *Mulanissa*

3.1 Li Shang

Kapteeni Li Shangin henkilöahmo esitetään *Mulanissa* miehenä, jota toiset miehet ja myös *Mulan* ihailevat ja kunnioittavat. Shangin tehtävä on kouluttaa miehistä sotilaita. Laulun *I'll Make a Man Out of You* aikana hän kertoo, millaisia miesten tulee olla, ja esittää samalla hurjia, hyvää fyysistä kuntoa ja tarkkuutta vaativia temppuja, joita sotilaat hämmästelevät ja saavat yrittää perässä. Sotilaat epäonnistuvat aluksi humoristisilla tavoilla kaikessa mitä yrittävät luoden selkeän kontrastin taitavaan Shangiin nähden.

Paul Wells (1998, 190) on todennut, että animaatiossa maskuliinisuutta määrittää lihaksikkuus ja voima. Lisäksi maskuliinisuudelle on tyypillistä kohtuuttomuus ja speaktaakkeli (*excess and spectacle*). Shang vastaa hyvin tätä määritelmää: hän esiintyy paidattomana, mikä korostaa lihaksikkuutta, ja pystyy mahdottomilta vaikuttaviin, speaktaakkelimaisiin fyysisiin suorituksiin, kuten tasapainottelemaan päänsä päällä vesiämpäriä samalla kun torjuu kiviä keppiä käyttämällä (ks. kuva 1). Shang edustaa maskuliinisuutta, jota Wellsin (1998, 193) mukaan edustaa esimerkiksi Teräsmies: animaation keinoja on hyödynnetty tekemään hänestä uskottavalla tavalla yli-inhimillinen, ei siis karikatyyrimäisen lihaksikas. Täten Shangin hahmon ei ole tarkoitus olla naurettava, vaan ihailtava.

KUVA 1. (*Mulan* 1998.)

Shangin hahmo edustaa pitkälti länsimaista hegemonista maskuliinisuutta, vaikka hahmo on kiinalainen. Richard Howsonin (2006, 60) mukaan länsimaiseen hegemoniseen maskuliinisuuteen kuuluu muun muassa valkoisuus, keskiluokkaisuus, heteroseksuaalisuus, rationaalisuus, kouluttuneisuus, kilpailuhenkisyys, psyykkinen ja fyysinen kovuus sekä kontrolloitu ja kohdennettu aggressiivisuus. Vaikka Shang ei ole valkoinen, hän on silti ihonväritään vaaleampi kuin elokuvan antagonistit eli hunnit. Shangin *I'll Make a Man out of You* -kappaleessa kuvaama ihannemies täyttää monet yllä luetellut länsimaisen hegemonisen maskuliinisuuden kriteerit, mikä tulee ilmi esimerkiksi seuraavissa säkeissä:

*Tranquil as a forest but on fire within
Once you find your centre, you are sure to win
[--]*

*Be a man
You must be swift as a coursing river
Be a man*

*With all the force of a great typhoon
Be a man
With all the strength of a raging fire
Mysterious as the dark side of the moon*

(*Mulan* 1998.)

Säkeen ”*Tranquil as a forest but on fire within*” voi tulkita tarkoittavan, että miehen on oltava ulospäin tyyni, mutta samalla voimakas kuin tuli, aggressiivinen aina tarvittaessa. Tämä sopii yllä mainittuun Howsonin ajatukseen kontrolloidusta aggressiivisuudesta. Kertosäkeistössä Shang vertaa miehen ominaisuuksia luonnonvoimiin, joten maskuliinisuus linkittyy hänen laulussaan hyvin vahvasti juuri fyysiseen kyvykkyyteen, nopeuteen ja voimaan. Samankaltaisia havaintoja kappaleen sanoituksista on tehnyt myös Davis (2015, 127).

Jokisen (2012, 133) mukaan enemmistö miehistä ei saavuta hegemonista maskuliinisuutta, mutta silti tukee sitä. Muut maskuliinisuudet alistetaan tai marginalisoidaan. Hegemoninen maskuliinisuus myös asettaa miehet keskinäiseen järjestykseen. *I'll Make a Man Out of You* -kappaleen aikaisessa kohtauksessa kuvatun kaltainen maskuliinisuuksien hierarkkisuus näyttäytyy selkeänä. Shang on miesten keskinäisessä järjestyksessä ylimpänä. Toiset miehet eivät peittele kunnioitustaan häntä kohtaan ja pyrkivät samoihin suorituksiin kuin Shang. Toisaalta Shang ei ole kunnioitetussa asemassa ainoastaan maskuliinisuutensa vuoksi vaan myös siksi, että hän on sotilaiden esimies.

Luonteeltaan Shang on kunnianhimoinen ja jämässä, mikä tulee ilmi esimerkiksi hänen ohjeistaessaan sotilaita: ”You will assemble swiftly and silently every morning. Anyone who acts otherwise... will answer to me” (*Mulan* 1998). Hänestä tehdään kapteeni vasta samana päivänä kun Mulan saapuu sotilaiden leiriin, joten hän haluaa osoittaa kykynsä etenkin Chi-Fulle, joka pitää kirjaa hänen onnistumisistaan ja epäonnistumisistaan. Shang kuitenkin osoittaa myös arvostusta sotilaitaan kohtaan näiden menestyessä. Esimerkiksi Mulanin haudattua hunnit lumeen ja pelastettua Shangin lumivyörystä Shang myöntää jäävänsä henkensä velkaa Mulanille. Myöhemmin Shang säästää naiseksi paljastuneen Mulanin hengen maksaakseen velkansa. Hän on siis myös oikeudenmukainen ja armollinen.

Shang ei näytä juurikaan tunteitaan, varsinkaan surua. Hän kykenee siis kontrolloimaan tunteitaan, mitä pidetään länsimaissa maskuliinisuuden piirteenä (Jokinen 2012, 128). Kun Shangille selviää, että hänen isänsä on kuollut, hän tekee isälleen pienen muistomerkin, polvistuu hetkeksi sen eteen ja komentaa seuraavassa hetkessä sotilaat liikkeelle. Shang näyttääkin vihaa tai aggressiota useammin kuin surua. Useassa kohtauksessa Shang tarttuu jotakuta rinnuksista uhkaillakseen tai korostaakseen sanomaansa. Kaikista selkeimmin Shang menettää malttinsa, kun Mulan on pelastanut Kiinan

hunneilta ja Chi-Fu toteaa Mulanista: ”’Tis a woman. She’ll never be worth anything.” (*Mulan* 1998). Tällöin Shang tarttuu Chi-Futa rinnuksista kaksin käsin, paljastaa hampaansa ja sanoo: ”Listen, you pompous–!” (*Mulan* 1998), mutta tulee keisarin keskeyttämäksi. Shangille ei tule tästä seurauksia siitä huolimatta, että keisari näkee hänet uhkailemassa neuvonantajaansa. Maltin menettäminen näyttäisi siis olevan sallittua, kun kyseessä on naisen puolien pitäminen. Kuten aiemmin olen todennut, ihannemiehen ominaisuuksiin kuuluukin naisensa puolustaminen (Jokinen 2000, 210).

Olellainen osa hegemonista maskuliinisuutta on julkituotu heteroseksuaalisuus (Jokinen 2000, 221). Kiinnostavasti Shangin (hetero)seksuaalisuus ei tule yksioikoisen selväksi *Mulanin* aikana. Hänen vihjataan aloittavan suhde Mulanin kanssa elokuvan loppupuolella, kun Mulan on paljastunut naiseksi ja palannut kotiinsa sankarina. Vihje orastavasta suhteesta saadaan, kun Shang tulee palauttamaan Mulanin kypärän ja Mulan kysyy, jäisikö hän päivälliselle. Samassa Mulanin isoäiti huutaa kuvan ulkopuolelta ”Would you like to stay forever?” (*Mulan* 1998), mikä saa Shangin ja Mulanin hämilleen.

Shang kuitenkin suhtautuu myös miehenä esiintyvään Mulaniin ystävällisesti tämän osoitettua kykynsä. Mulan osoittaa tahattomasti olevansa Shangista romanttisesti kiinnostunut yrittämällä piristää häntä Chi-Fun kerrottua, etteivät sotilaat ole valmiita sotaan: ”Hey. I’ll hold him and you punch. Or not. For what it’s worth, I think you’re a great captain” (*Mulan* 1998). Koska Mushu osaa päätellä repliikistä Mulanin tunteet Shangia kohtaan, on mahdollista, että myös Shang tajuaa ne. Shang ei reagoi mitenkään Mulanin ehdotukseen pahoinpidellä Chi-Fu, vaan kävelee Mulanin ohitse, mutta pysähtyy hetkeksi Mulanin kutsuttua häntä hyväksi kapteeniksi. Tästäkin voi päätellä, että Shang pitää Mulanin repliikkiä jonakin muuna kuin viattomana toverillisena kommenttina. Shang ei tämän jälkeen ala suhtautua Mulaniin torjuvasti tai välttelevästi, vaan jopa koskettaa häntä myöhemmin olkapäälle useaan kertaan. Shang on myös ilmeisen huolissaan Mulanista esimerkiksi tämän juostessa yksin hunneja kohti: Shang huutaa Mulanin perään ja lähtee sitten itse juoksemaan hänen peräänsä.

Shang ei osallistu lauluun ”*A Girl Worth Fighting for*”, johon kaikki hänen alaisensa sekä Chi-Fu osallistuvat sotilaiden matkatessa rintamalle. Laulun aikana eri mieshahmot kertovat naisista joista haaveilevat tai jotka odottavat heitä kotona. Shangin osallistumattomuuden syyksi voi tulkita sen, että häntä eivät syystä tai toisesta kiinnosta naiset sillä hetkellä. Tämä avaa jälleen yhden mahdollisuuden tulkinnalle, että hänellä on jo tunteita miehenä pitämäänsä Mulania kohtaan.

Yksi erityisen intiimi hetki Shangin ja miehenä esiintyvän Mulanin välillä tapahtuu Mulanin haudattua hunnit lumeen ja pelastettua Shangin lumivyöryltä. He istuvat maassa ja Shang lähestyy häntä hyvinkin ystävällisen näköisesti koskettaen häntä käsivarrelle (ks. kuva 2). Shang katsoo Mulania ja hymyilee. Hahmot ovat samalla tasolla, tasavertaisina. Tasavertaisuutta korostaa vielä Shangin repliikki: "From now on, you have my trust" (*Mulan* 1998).

KUVA 2. (*Mulan* 1998.)

Olen yllä eritellyt ja analysoinut Shangin suhtautumista miehenä pitämäänsä Mulaniin. Antamiini esimerkkeihin ja niistä tehtyihin johtopäätöksiin tukeutuen väitän, että Shangin hahmon voi lukea biseksuaaliksi. Tämän tulkinnan mukaan Shangilta puuttuisi siis yksi tärkeä hegemonisen maskuliinisuuden piirteenä pidetty ominaisuus eli heteroseksuaalisuus. Voidaan kuitenkin sanoa, että Shang ei ole myöskään homoseksuaali, sillä *Mulanin* loppupuolella annetaan ymmärtää hänen aloittavan suhteen Mulanin kanssa. Lisäksi homoseksuaalisuus käsitetään usein feminiinisyydeksi (Jokinen 2000, 225), ja Shang kieltäytyy esiintymästä millään tavalla feminiinisenä. Hän ei esimerkiksi pukeudu naiseksi toisin kuin Yao, Ling ja Chien-Po.

Yksi Jokisen (2000, 210) määrittelemistä viidestä länsimaisen kulttuurin miesihanteen aspektista on miehen kyky puolustaa itseään ja perhettään. Shang tulee naisen pelastamaksi kaksi kertaa: Mulan pelastaa hänet ensin lumivyörystä ja myöhemmin Shan Yulta. Shang ei siis täytä ihannetta, jonka mukaan hänen olisi kyettävä pitämään huoli itse itsestään.

Kuten monet muutkin mieshahmot, Shang suhtautuu naisiin seksistisesti. Tämä ilmenee kappaleen *I'll Make a Man out of You* aikana kun hän kysyy laulussa "Did they send me daughters / when I

asked for sons?” Hän vihjaa säkeillä, että hänen kouluttamansa miehet ovat yhtä heikkoja kuin naiset, mikä taas ilmentää ennakkoluuloja naisista lähtökohtaisesti miehiä heikompina. Shang puolustaa myöhemmin Mulania Chi-Fun seksistisiltä ja julmilta kommenteilta, mutta hänen käytöksestään ei varsinaisesti käy ilmi, että hän olisi muuttanut mieltään naisista yleensä. Hänen puolustuksensa kohdistuu Mulaniin, ei koko naissukupuoleen.

Shang näyttäytyy siis *Mulanissa* kaikista esimerkillisimpänä miehenä, joka on ankara mutta oikeudenmukainen ja ansaitsee niin alaistensa kunnioituksen kuin myös Mulanin rakkauden. Länsimaiset ihanteet maskuliinisuudesta näkyvät hänen lihaksikkuudessaan, voimakkuudessaan, taitavuudessaan ja tunteiden hallinnassaan. Toisaalta hänessä on piirteitä, jotka riitelevät ihanteelliseen maskuliinisuuteen liitettyjen piirteiden kanssa: hän on mahdollisesti ei-heteroseksuaali ja hän on toisinaan kykenemätön pelastamaan itseään.

3.2 Yao, Ling ja Chien-Po

Henkilöhahmot nimeltä Yao, Ling ja Chien-Po ovat sotilaita, jotka *Mulanin* edetessä ystävystyvät Mulanin kanssa. He eroavat muista sotilaista karikatyyrimaisilla piirteillään (ks. kuva 3). Connell, Hearn & Kimmel (2005, 371) kirjoittavat, että ihmiset ja heidän kehonsa voivat poiketa normatiivisesta usealla tavalla: ”[–] by being too light, too dark, too fat or too skinny, too poor, too young or too old, too tall, too short, too awkward, or too uncoordinated.” Yao, Ling ja Chien-Po poikkeavat kaikki normatiivisesta omalla tavallaan. Yao on lyhyt mies, jolla on musta silmä. Fyysinen vamma tekee hänet luotaantyöntävän näköiseksi ja kertoo taipuvuudesta joutua tappeluihin. Ling on hyvin laiha ja heiveröinen. Chien-Po puolestaan on varsin isokokoinen ja pyöreä.

KUVA 3. Yao (vas), Chien-Po (takana) ja Ling. (*Mulan* 1998.)

Siinä missä Li Shang edustaa ihanteellista miehuutta Yao, Ling ja Chien-Po edustavat ”tavallisia tallaajia”, joilla on omat ongelmansa miehinä olemisen suhteen. Yao on äkkipikainen ja taistelunhaluinen. Hän esimerkiksi provosoituu Mulanin kömpelöistä tutustumisyriyksistä ja aloittaa tappelun. Myöhemmin hän haastaa Mulanin, Lingin ja Chien-Pon tappeluun heidän kaikkien ollessa uimassa. Häneltä puuttuu siis kyky hallita ja kohdentaa aggressiivisuuttaan oikein, mikä, kuten edellisessä alaluvussa mainitsin, on Howsonin (2006, 60) mukaan yksi hegemonisen maskuliinisuuden piirre.

Lingin vihjataan olevan tyytymätön heiveröiseen kehoonsa tai ainakin hän on tietoinen siitä, ettei hänen kehonsa vastaa maskuliinista ihannetta, johon esimerkiksi Jokisen (2000, 210) mukaan kuuluu fyysinen voimakkuus. Laulun *A Girl Worth Fighting for* aikana hän täyttää haarniskansa hetkellisesti vedellä näyttääkseen lihaksikkaammalta. Vaikka Ling ei hintelän kehonsa puolesta edusta hegemonista maskuliinisuutta, hän tuo esille sen olemassaoloa osoittamalla tyytymättömyytensä kehoonsa, joka ei vastaa ihannetta.

Chien-Pon suuri koko ja painavuus ovat useassa kohtauksessa huumorin lähteitä. Esimerkiksi ennen joukkotappelukohtausta hän tönäisee vahingossa vatsallaan muita sotilaita aiheuttaen ruokapadan kaatumisen. Kohtauksessa, jonka aikana soi kappale *I'll Make a Man out of You* hän yrittää kiivetä paalua pitkin ylös, putoaa maahan ja aiheuttaa koko paalun hetkellisen irtoamisen maasta. Chien-Po on rauhallinen eikä provosoidu helposti, mikä tulee ilmi esimerkiksi kohtauksessa, jossa kaikki sotilaat tappelevat keskenään lukuun ottamatta Chien-Pota, joka seisoo tappelevien miesten keskellä ja syö. Chien-Pon ruumiinrakenne, tyyneys ja ruokahalu ovat piirteitä, jotka tekevät hänestä humoristisen hahmon. Samalla hänen hahmonsä on humoristinen siksi, että hän ei mukaudu länsimaiseen miesihanteeseen.

Yao, Ling ja Chien-Po ovat ystävyksiä, jotka nähdään usein samassa kohtauksessa keskenään. He muodostavat ryhmän, jossa he kilpailevat toisiaan vastaan ja erottautuvat naisista. Yao esimerkiksi haastaa Lingin, Chien-Pon ja miehenä pitämänsä Mulanin: ”And I am Yao! King of the rock! And there's nothin' you girls can do about it” (*Mulan* 1998). Jokinen (2000, 222) käyttää tällaisesta joukosta nimitystä *homosiaalinen ryhmä*. Miesten välinen ystävyys leimaa hegemonista maskuliinisuutta tavoittelevia miehiä (mts. 221). Vaikka Yao, Ling ja Chien-Po eivät vastaa ihanteellista maskuliinisuuden kuvaa, heidän käyttäytymistään ryhmänä voi joiltain osin pitää stereotyyppisen miehisenä.

Kohtauksessa, jossa lähdetään pelastamaan keisaria palatsiin hyökänneiltä hunneilta, Yao, Ling ja Chien-Po pukeutuvat naisiksi osana Mulanin suunnitelmaa. Samalla taustalla soi uudelleen kappale

I'll Make a Man Out of You tehden kohtauksesta ristiriitaisen ja sukupuolirooleilla leikittelevän. Kuten Dong (2010, 163) toteaa, naisiksi pukeutuminen tuo kohtaukseen komiikkaa ja luo kontrastin sille, kuinka Mulan on joutunut panemaan henkensä alttiiksi pukeutumalla mieheksi. Robyn McCallum (2002, 127) toteaa kohtaukseen liittyvän ironiaa, koska Yaon, Lingin ja Chien-Pon on pukeuduttava naisiksi suorittaakseen velvollisuutensa miehinä; naiselliset keinot eli juonittelu ja valeasun käyttäminen osoittautuvat paremmaksi taktiikaksi kuin miesten aiemmin kokeilema keino päästä keisarin luo rikkomalla ovi voimalla. Voisi siis jopa sanoa, että miehuuteen kuuluu myös feminiinisten piirteiden omaksuminen ainakin väliaikaisesti, tavoitteiden saavuttamiseksi. Näin ajateltuna Yao, Ling ja Chien-Po olisivat itse asiassa täydempiä miehiä kuin Shang, joka kieltäytyy pukeutumasta naiseksi ja täten mahdollisesti jättää hyödyntämättä koko potentiaalinsa miehenä. Toisaalta kieltäytymällä naisten vaatteista Shang säilyttää arvokkuutensa ja vakavuutensa. Sen lisäksi, että Yao, Ling ja Chien-Po erottautuvat karikatyyrimaisilla piirteillään Mulanin romanttisten tunteiden kohteeksi tarkoitettusta Shangista, he erottautuvat hänestä myös tekemällä itsestään epämiehekkäitä ja naurunalaisia naisiksi pukeutumalla.

Yao, Ling ja Chien-Po tunnustautuvat kaikki heteroseksuaaleiksi kohtauksessa, jonka taustalla soi kappale *A Girl Worth Fighting For*. Kukin kuvailee kappaleen sanoissa, millaisesta naisesta haaveilee. Ling laulaa esimerkiksi: ”*I want her paler than the moon / With eyes that shine like stars*” (*Mulan* 1998). Kappaleen sanoissa ilmeneekin Yaon, Lingin ja Chien-Pon esineellistävä suhtautuminen naisiin. He haluavat naisia, jotka ovat kauniita, palvovat miestä tai laittavat miehelle ruokaa. Mulanin kuvailema nainen, joka olisi älykäs ja sanoisi mitä ajattelee, on Yaolle, Lingille ja Chien-Polle vastenmielinen ajatus.

Yaon, Lingin ja Chien-Pon seksismi näyttäytyy *Mulanissa* anteeksi annettavana piirteenä. Ling pyytää miehenä pitämältään Mulanilta anteeksi sitä, että tätä kohdeltiin huonosti. Suoraa anteeksipyyntöä ei kuitenkaan missään vaiheessa sanota Mulanille, joka on paljastunut naiseksi ja jonka edustamasta sukupuolesta Yao, Ling ja Chien-Po ovat jatkuvasti puhuneet halventavasti Mulanin kuullen. Itse asiassa naisten pilkkaaminen jatkuu senkin jälkeen kun Mulanin todellinen sukupuoli on paljastunut: naiseksi pukeutunut Yao kysyy vitsaillen ”Does this dress make me look fat?” (*Mulan* 1998) vihjaten kommentillaan, että naiset ovat ulkonäkökeskeisiä. Voi siis olettaa, että Yaon, Lingin ja Chien-Pon seksistiset asenteet eivät juurikaan muutu *Mulanin* tapahtumien aikana tai jälkeen. Mulan on näille kolmelle hahmolle poikkeus naisten joukossa, ei osoitus siitä, että naissukupuoli on tasa-arvoinen ja yhtä pätevä miessukupuolen kanssa.

Niin Yaon, Lingin kuin Chien-Ponkin yksi funktio on toimia *Mulanissa* huumorin lähteenä. Huumori syntyy useassa kohtauksessa juuri siitä, että hahmot eivät vastaa miehisyyden ihanteita.

He ovat väärän kokoisia tai muotoisia, liian aggressiivisia tai liian rauhallisia sekä aluksi liian kömpelöitä. Erityisesti huumori kumpuaa näiden hahmojen yrityksestä olla maskuliinisia ja epäonnistumisesta tehdä niin. Esimerkiksi uimakohtauksessa Yao ja Ling valmistautuvat tappeluun ja Ling suostuttelee Mulania mukaan sanomalla ”Don’t be such a gir–” (*Mulan* 1998) kun Mushu keskeyttää hänet puraisemalla häntä veden alla. Yao, Ling ja Chien-Po erehtyvät luulemaan Mushua käärmeeksi ja pakenevat huutaen ja toisiinsa takertuen kivelleturvaan. Ling itse toteaa tilanteen ironian sanomalla Yaolle: ”Some king of the rock” (*Mulan* 1998).

3.3 Muut mieshahmot

Muita *Mulanin* juonen kannalta olennaisia hahmoja ovat Mulanin isä Fa Zhou, lohikäärme Mushu sekä keisari. Käsittelem heitä tässä luvussa lyhyesti. Olen päättänyt lukea nämä hahmot protagonistikategoriaan siksi, että he kaikki vastustavat pääantagonisteja eli hunneja, vaikka kaikki eivät osallistukaan taisteluun hunneja vastaan ja osa esiintyy vain muutamassa kohtauksessa.

Mulanin isä Fa Zhou on vanha ja sairas mies, joka ontuu toista jalkaansa. Hän on valmis lähtemään sotaan, vaikka tietää todennäköisesti kuolevansa siellä. Hän on myös syy sille, miksi Mulan tekeytyy mieheksi ja lähtee sotaan.

Fa Zhou on *Mulanin* ainoa hahmo, joka puhuu kiinalaisella aksentilla. Janne Sønnesynin (2011, 64–65) mukaan tämä voi olla keino erottaa Fa Zhou muista hahmoista joko positiivisella tai negatiivisella tavalla. Yhtäältä hän on hahmo, jolla on voimakas oikeudentaju, joten hän edustaa positiivisesti kiinalaisia arvoja. Toisaalta hän on heikko ja epämiehekäs ja erottautuu siten muista mieshahmoista. (mts. 64–65.) Fa Zhoussa voikin nähdä sekä positiivisia että negatiivisia miehen ja isän piirteitä. *Mulanin* alkupuolella kunnia näyttäytyy asiana, jota Fa Zhou arvostaa yli kaiken. Tämä tulee ilmi esimerkiksi seuraavissa repliikeissä: ”It is an honour to protect my country and my family” ja ”Mulan, you dishonour me” (*Mulan* 1998). Negatiivisia ulottuvuuksia kunnian tavoittelu saa viimeistään, kun Fa Zhou ärähtää Mulanille: ”I know my place! It is time you learned yours” (*Mulan* 1998). Repliikki sanotaan kohtauksessa, jossa Mulan yrittää saada isäänsä luopumaan sotaan lähdöstä. Fa Zhou viittaa sanoillaan siihen, että hän tietää paikkansa olevan sodassa ja että Mulanin paikka on olla morsian, ei puuttua isänsä valintoihin. Elokuvan loppupuolella Fa Zhouhahmosta nähdään kuitenkin jälleen positiivisempi puoli. Hän syleilee sodasta palannutta Mulania jättäen sivuun lahjat, jotka Mulan on tuonut mukanaan ja joiden tarkoituksena on tuoda kunniaa heidän suvulleen, ja sanoo: ”The greatest gift and honour is having you for a daughter.” (*Mulan* 1998). Fa Zhou on siis isähahmo, joka on vanha ja heikko ja tulee tyttärensä pelastamaksi mutta joka kuitenkin lopulta esitetään positiivisessa valossa, rakastavana ja kiitollisena isänä.

Keisari edustaa vanhaa ja viisasta miestä. Hänen vanhuutensa ilmenee hänen pitkässä, valkoisessa parrassaan ja uurteisissa kasvoissaan. Viisaus tulee ilmi hänen puheessaan käyttämässään vertauskuvissa ja siinä, kuinka hän varautuu hunnien hyökkäykseen: hän määrää värvättäväksi mahdollisimman monta uutta sotilasta, mikä myöhemmin osoittautuu hyväksi päätökseksi, kun uusista sotilaista tulee viimeinen toivo keisarin pelastamiseksi.

Keisari täyttää vain osittain länsimaisen kulttuurin miesihanteet, johon Jokisen (2000, 210) mukaan kuuluvat muun muassa valta ja kriisitilanteiden hallinta, kuten aiemmin olen todennut. Kiinan hallitsijana keisarilla on valtaa ja hän hallitsee kriisitilanteet kuten hunnien hyökkäyksen. Keisari ei ole fyysisesti voimakas tai suurikokoinen, mutta tätä kompensoi hänen määräysvaltansa armeijaan. Fyysisestä heikkoudestaan huolimatta hän on järkkymätön kohdatessaan Shan Yun. Hän seisoo tyynesti paikallaan Shan Yun uhkaillessa häntä ja käskiessä kumartamaan itseään ja toteaa rauhallisesti: ”No matter how the wind howls, the mountain cannot bow to it” (*Mulan* 1998). Samalla hän pilkkaa Shan Yuta vertaamalla häntä ulvovaan tuuleen. Hahmon fyysinen heikkous saa tämän loukkauksen kyseisessä kohtauksessa vaikuttamaan entistä urheammalta. Keisari joutuu kuitenkin turvautumaan muiden miesten apuun selvitäkseen elossa Shan Yun kynsistä eli hän ei täytä Jokisen (2000, 210) määrettä kyvystä huolehtia itsestään.

Fa Zhoun ja keisarin hahmoissa on havaittavissa tiettyjä yhtäläisyyksiä. Molemmat ovat vanhoja ja heikkoja ja joutuvat turvautumaan toisten apuun: Fa Zhou menettää paikkansa armeijassa Mulanille ja keisari tulee muiden pelastamaksi Shan Yulta. Molemmat myös käyttävät puheessaan vertauskuvia. Fa Zhou sanoo *Mulanin* alkupuolella Mulanille nupussa olevasta kukasta: ”But, look, this one’s late. But I’ll bet that when it blooms, it will be the most beautiful of all” (*Mulan* 1998). Repliikki on hyvin samankaltainen kuin keisarin myöhemmin sanoma: “The flower that blooms in adversity is the most rare and beautiful of all” (*Mulan* 1998). Molemmat miehet viittaavat vertauksella Mulaniin. Fa Zhoun tapaan myös keisari suhtautuu Mulaniin isällisesti, sillä hän antaa Mulanin halata itseään, mikä ei, kuten Yao epäilee, välttämättä ole etiketin mukaista. Verrattuna nuorempiin miehiin vanhojen miesten rooli on *Mulanissa* hyvin kapea. He ovat viisaita ja isällisiä mutta heikkoja ja tarvitsevat muiden suojelua.

Mushu-lohikäärme on koominen eläinhahmo, joka lähtee Mulanin avuksi armeijaan. Mushun sukupuoli ei varsinaisesti ilmene hänen ulkonäössään, vaan hän on melko androgyynisen näköinen hahmo (ks. kuva 4), sillä hän on eläin eikä hänellä yleensä ole vaatteita. Miehuus tulee ennemminkin ilmi Mushun käytöksessä: hän opettaa Mulania olemaan miehinen ja peittää silmänsä toisen sukupuolen edustajan (Mulanin) ollessa alasti. Hän myös erottaa itsensä naisista esimerkiksi

imitoimalla Mulania tämän mentyä peseytymään järveen: ”Stand watch Mushu while I blow our secret with my stupid girlie habits” (*Mulan* 1998).

KUVA 4. (*Mulan* 1998.)

Mushu toimii Mulanin apurina sekä myös eräänlaisena äitihahmona: yhdessä kohtauksessa hän syöttää Mulanille ruokaa pukeutuneena essuun, jossa on tyttömäisen vaaleanpunaiset reunat, ja antaa yleisiä käytösohjeita esimerkiksi käskemällä Mulania leikkimään kiltisti muiden lasten kanssa ja kieltämällä häntä puhumasta ruoka suussa. Tämän jälkeen Mushu nyyhkäisee Mulanin lähtiessä taisteluharjoituksiin. Koko kohtaus luo mielikuvan äidistä, jonka lapsi lähtee ensimmäistä kertaa kouluun. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, kuinka voimakkaasti Mushu erottautuu naissukupuolesta ja heidän ”typeristä tyttömäisistä tavoistaan”. Wellsin (1998, 188–189) mukaan animaatiohahmon kehon kapasiteettiin kuuluu sukupuolen ja lajin oikeaoppisuuden uudelleenmäärittely. Mushu voi olla yhdessä hetkessä miehekäs ja toisessa naisellinen ja se tekee osaltaan Mushun hahmosta humoristisen.

3.4 Mulan ”miehenä”

Mulan on naishahmo, mutta hän esiintyy suuren osan elokuvasta miehenä. Siksi olen tässä tutkielmassa laskenut miehenä esiintyvän ja salanimeä käyttävän Mulanin mieheksi. Tutkin tässä alaluvussa, kuinka mieheksi naamioitunut Mulan ilmentää miehuutta.

Mulan tekeytyy mieheksi leikkaamalla pitkät hiuksensa lyhemmiksi ja sitomalla ne ylös nutturalle. Hän pukeutuu haarniskaan ja madaltaa ääntään puhuessaan muille sotilaille. Hän alkaa myös käyttää itsestään nimeä Ping. On huomionarvoista, että Mulanin hahmo on piirretty eri tavalla kohtauksissa, joissa hän esittää miestä: kasvot ovat kulmikkaammat, kulmakarvat paksummat ja silmäripset huomaamattomammat kuin Mulanilla, joka esiintyy itsenäen eli tyttönä (ks. kuvat 5 ja

6). Piirrostopuvuuden vaihtuminen korostaa sitä, kuinka Mulan ottaa täysin uuden roolin esittäessään miestä; hänen on muututtava joksikin mitä hän ei ole. Hän muuttuu mieheksi paitsi muiden hahmojen myös katsojan silmissä. Kuten edellisessä luvussa totesin, animaatiossa keho voi määrittää uudestaan sukupuolen oikeaoppisuuden (Wells 1998, 188–189). Mulanin kohdalla tämä on kenties vielä selkeämpää kuin Mushun, sillä Mulan voi muuttua hetkessä naisesta miehekkään näköiseksi pelkästään vetämällä hiuksensa ylös nutturalle, kuten hän tekee paljastaessaan Shan Yulle olevansa sama sotilas, joka hautasi hunnit lumeen.

KUVA 5. Mulan omana itsenään, tyttönä. (*Mulan* 1998.)

KUVA 6. Mulan esiintyessään miehenä. (*Mulan* 1998.)

Mulanin hahmolla on selviä vaikeuksia sopeutua miesten joukkoon ja esittää roolinsa uskottavasti. Hän saa neuvoja Mushu-lohikäärmeeltä, mutta neuvojen noudattaminen ei auta Mulania vaan pikemminkin aiheuttaa hänelle ongelmia. Mushu neuvoo Mulania esimerkiksi tervehtimään Yaoa lyömällä, mikä lopulta johtaa sotilaiden joukkotappeluun. Mulan yrittää esittää miehekästä muiden edessä myös elehtimällä suuresti ja matkimalla Yaoa yrittämällä sylkäistä maahan. Hänen

miehiseksi tarkoitettu repliikkina: ”[--] you know how it is, when you get those manly urges and you just gotta kill somethin’, fix things, cook outdoors...” (*Mulan* 1998) ja sen lomassa tapahtuva Shangin töytäiseminen aiheuttavat ainoastaan hämmästyneitä katseita. Mulania ei *Mulanin* alkupuolella osata epäillä naiseksi, mutta toiset sotilaat pitävät häntä outona, nimittelevät häntä nimityksellä *chicken boy* ja kiusaavat häntä sabotoimalla hänen suorituksiaan.

Mulanin sopeutumisen miesten joukkoon voi katsoa epäonnistuvan useasta syystä. Hän ei ole valmistautunut esittelemään itseään miehenä eikä onnistu heti kertomaan nimeään sitä kysyttäessä. Jo tämä aiheuttaa ihmetystä ja turhautumista Shangissa, Chi-Fussa ja muissa sotilaissa. Lisäksi, kuten yllä olevat esimerkit osoittavat, Mulan käyttäytyy liioitellun maskuliinisesti ja tekee siten itsestään naurunalaisen. Shang itse asiassa ei näytä ymmärtävän Mulanin kuvailemia ”miehisiä tarpeita”, joita Mulan näyttää pitävän miesten synnynnäisinä piirteinä, sillä hän tuijottaa Mulania hämmentyneenä. Mulanin käytöksessä ilmenevä miehisten piirteiden liioittelu asettaakin hetkellisesti maskuliinisina pidetyt piirteet, kuten väkivaltaisuuden, naurunalaisiksi.

McCallum (2002, 121–122) on analysoinut kappaleen *I’ll Make a Man out of You* sanoituksia ja sen aikana näytettävää kohtausta ja todennut, että maskuliinisuus esitetään kappaleen aikana Mulanille mysteerisenä. Säkeen ”*mysterious as the dark side of the moon*” toistuessa nähdään kahdesti kuva Shangista, mikä viittaa siihen, että Shangin mysteerisyys nähdään Mulanin näkökulman kautta (mts. 121–122). Mulanin voikin nähdä jatkuvasti yrittävän selvittää miehenä olemisen saloja sopeutuakseen joukkoon. Hän katselee aluksi muita miehiä sivusta Mushun kehotuksesta ja on silminnähdessä hämillään tai järkyttynyt joistakin miesten tavoista, kuten nenän kaivamisesta. Mulan ei selviä miesten joukossa ainoastaan pitäytymällä valesussaan ja kuuntelemalla Mushun ohjeita, vaan hänen on jatkuvasti mietittävä, kuinka hänen miehenä oletetaan käyttäytyvän. Esimerkiksi kappaleen *A Girl Worth Fighting for* aikana Mulanin odotetaan kertovan, millaisesta naisesta hän haaveilee, ja Mulanilla on vaikeuksia vastata odotusten mukaan. Hän oppii miehenä olemisesta jatkuvasti uutta yrityksen ja erehdyksen kautta.

Jokisen (2000, 211) mukaan kulttuurinen maskuliinisuus nähdään toisaalta miehille luontaisena mutta toisaalta se on ansaittava, eikä ainoastaan kerran, vaan yhä uudelleen ”miehuuskokeissa”. Mulan ansaitsee miesten kunnioituksen ja paikkansa näiden joukossa suoritettuaan tehtävän, johon kukaan muu ei ole pystynyt: nuolen hakemisen korkean paalun päästä painavia painoja kantaen. Tämän jälkeen toiset sotilaat alkavat suhtautua häneen ystävällisesti ja Ling aloittaa tutustumisen häneen uudestaan myöntäen ystävineen kohdelleensa Mulania väärin: ”I know we were jerks to you before so let’s start over” (*Mulan* 1998). Ennen esimiehensä Shangin luottamuksen ansaitsemista

Mulanin on tehtävä toinenkin uroteko: hän aiheuttaa vuoristossa lumivyöryn, joka hautaa hunnit elävältä.

Mulan kuitenkin menettää ansaitsemansa ”miehuuden” paljastuttuaan naiseksi, mitä ilmentää esimerkiksi Mulanin käymä dialogi Mushun kanssa:

Mulan: No one will listen.

Mushu: Huh? I'm sorry. Did you say something?

Mulan: Mushu.

Mushu: Hey, you're a girl again, remember?

(*Mulan* 1998.)

Dialogi käydään kohtauksen aikana, jossa Mulan yrittää varoittaa ihmisiä siitä, että osa hunneista on yhä elossa. Huolimatta uroteoista, joita Mulan on miestä esittäessään tehnyt, Shang ei usko häntä, ja muut ihmiset näkevät Mulanin ainoastaan naisena. Mushu muistuttaa Mulania siitä, että tämä on menettänyt miehen statuksensa. Mulan ei voi olla mies, koska on nainen ja nämä ominaisuudet sulkevat toisensa pois. Miehuus ei ole siis pelkkiä tekoja, vaan myös biologisella sukupuolella on merkitystä *Mulanissa*. Mulan ei toisaalta yritä tai halua olla eikä koekaan olevansa mies, vaan mieheksi tekeytyminen on hänelle keino saavuttaa jotakin muuta.

4 Miesantagonistit *Mulanissa*

4.1 Shan Yu

Shan Yu on hunnien johtaja ja *Mulanin* pääantagonisti. Hänen hahmoaan määrittävät voima, älykkyys, ylpeys ja itsevarmuus. Shan Yu ei välttele taisteluita, vaan johtaa joukkonsa nopeinta reittiä kohti keisarin palatsia, vaikka se tarkoittaa keisarin sotilaiden kohtaamista. Hän haluaa pakkomielleisesti saada keisarin kumartamaan itseään ja raivostuu, kun häneltä viedään siihen mahdollisuus. Shan Yulla on myös tarpeeksi nokkeluutta saada kaapattua keisari, vaikka hunnien armeijasta on jäljellä enää muutama henkilö.

Kuten muutkin hunnit, Shan Yu on iholtaan tummemman ja harmaamman värinen kuin elokuvan protagonistihahmot (ks. kuva 7). Vaikka kukaan *Mulanissa* esiintyvistä henkilöihahmoista ei ole valkoinen, Shan Yun hunnijoukkoineen voi sanoa olevan kauempana valkoisesta protagonistimiehiin nähden ja täten marginalisoitu, sillä länsimaiseen ihannemaskuliinisuuteen kuuluu valkoisuus (Howson 2006, 60). Shan Yulla on myös keltaiset silmät, tummat silmänvalkuaiset ja terävät hampaat ja kynnet, mikä tekee hänestä eläimellisen näköisen. Shan Yu esitetään useissa kohtauksissa siten, että katsoja näkee hänet sammakkoperspektiivistä eli ikään

kuin alhaalta päin. Tällä tavalla kuvattuna kohteesta tulee tärkeä tai mahtava vaikutelma (Seppä 2012, 39). Perspektiivin valinta korostaakin Shan Yun pelottavuutta ja voittamattomuutta hunnien hallitsijana.

KUVA 7. (*Mulan* 1998.)

Hegemoninen maskuliinisuus ilmenee Shan Yun hahmossa monin tavoin. Jokisen (2000, 210) määrittelemästä miesihanteen viidestä aspektista Shan Yu täyttää lähes kaikki kriteerit. Hänellä on valtaa suuren hunniarmeijan johtajana, hän on suurikokoinen ja voimakas ja kykenee puolustamaan itseään ja hänellä on älykkyyttä suunnitella juoni, jonka avulla hän saa kaapattua keisarin.

Shan Yun henkilöahmo eroaakin protagonisteista muilla tavoin kuin olemalla epämiehekäs. Hän on julma ja säälimätön, mikä tulee ilmi esimerkiksi hänen antaessaan käskyn tappaa toinen hunniarmeijan kohtaamista keisarin vakoojista sillä varjolla, että viestin viemiseen keisarille tarvitaan vain yksi henkilö. Shan Yussa on silmiinpistävää myös hänen eläimellisyytensä, mikä tulee ilmi paitsi hänen ulkonäössään myös hänen tavassaan liikkua ja toimia. Hän karjuu usein eläimellisesti ja nuuhkii lemmikkihaukkansa hänelle pudottamaa nukkea kuin eläin. Eläimellisyys ei silti sulje pois hänen rationaalisuuttaan, mikä tekee hänestä pelottavan antagonistin: hän on vahva kuin eläin, hänellä on eläimelliset vaistot ja silti ihmisen älykkyys.

Hieman yllättävästi Shan Yun erottaa protagonistimiehistä myös se, että hän ei tuo ilmi seksistisiä näkemyksiä. Hän yllättyy saadessaan selville, että naisen vaatteissa oleva Mulan on sama sotilas, joka tappoi suurimman osan hänen armeijastaan. Hän ei kuitenkaan ilmaise, että naisen päihittämäksi tuleminen olisi erityisen nöyryyttävää eikä pilkkaa Mulanin naiseutta, vaan lähtee oikopäätä taisteluun häntä vastaan, tunnustaen täten Mulanin tasavertaiseksi vastustajaksi. Shan Yun suhtautumista Mulaniin tasaveroisena vastuksena voi pitää yhtäältä positiivisena, toisaalta

negatiivisena asiana. Hän on valmis taistelemaan naista vastaan, mikä voi olla osoitus joko kunnioituksesta naisen kykyjä kohtaan tai häikäilemättömyydestä, joka ilmenee heikomman kimppuun käymisenä.

Shan Yu on hyvin erilainen hahmo verrattuna antagonistiksi määrittelemääni Chi-Fuhun (ks. luku 4.2), johon liitetään paljon feminiinisiä piirteitä. Shan Yussa ei ilmene naisellisia piirteitä, vaan jopa liioiteltuja maskuliinisuuden piirteitä, kuten protagonistimiehiä paljon suurempi koko ja voima. Lisäksi häneen yhdistyy eläimellisyys. Vaikka Shan Yu siis esitetään hyvin vahvasti miehisenä, hänet esitetään samalla ei-inhimillisenä ja täten ei-miehenkaltaisena.

4.2 Chi-Fu

Chi-Fu on keisarin neuvonantaja ja toimii protagonistien tavoin hunnien pysäyttämiseksi. Päätin kuitenkin määritellä hänet tässä tutkielmassa antagonistihahmoksi, sillä hänellä on useassa kohtauksessa erimielisyyksiä protagonistien kanssa ja hän aiheuttaa toimillaan haittaa protagonistihahmoille. Hän on esimerkiksi valmis teloituttamaan Mulanin.

Chi-Fu edustaa useita marginalisoituja maskuliinisuuksia. Hän ei ole lihaksikas, vaan hyvin laiha. Kuten Towbin ym. (2004, 32) huomauttavat, hänessä on karikatyyrisia kiinalaisen miehen piirteitä, kuten huonot hampaat ja vinot silmät (ks. kuva 8). Chi-Fu osoittaa pelkuruutta esimerkiksi piiloutumalla hunneilta kiven taakse. Hänen epämiehekkyyttään korostetaan myös kohtauksessa, jossa hän ensin sanoo: ”And I do not squeal like a girl” (*Mulan* 1998) ja kirkuu heti sen jälkeen pelästyessään naamioitunutta Mushua. Ollessaan alasti hän peittää genitaalien lisäksi rintakehensä naismaisesti, kun taas muut miehet esiintyvät alastomina häpeilemättä ja peittämättä itseään pyyhkeillä. Naismaisuuuden taas voi rinnastaa homoseksuaalisuuteen (Jokinen 2000, 225). Toisaalta Chi-Fu tunnustautuu heteroseksuaaliksi laulun *A Girl Worth Fighting For* soidessa vihjaamalla, että hänellä on tyttöystävä kotona: ”I’ve a girl back home who’s unlike any other” (*Mulan* 1998). Chi-Fun naismaisuuuden ei olekaan tarkoitus viitata homoseksuaalisuuteen vaan tehdä hänen hahmostaan humoristinen.

KUVA 8. (*Mulan* 1998.)

Toisin kuin muut mieshahmot, Chi-Fu on avoimen seksistinen eikä kunnioita naisiksi paljastunutta Mulania senkään jälkeen, kun hänestä on tullut sankari. Hän kumartaa Mulanille ainoastaan kunnioittamansa keisarin tehtyä niin. Chi-Fu tuo ilmi halveksuvan asenteensa naisia kohtaan useaan kertaan. *Mulanin* alkupuolella hän toteaa Fa Zhoulle: ”You would do well to teach your daughter to hold her tongue in a man’s presence” (*Mulan* 1998). Elokuvan loppupuolella hän taas sanoo Shangille viitaten sanoillaan Mulaniin: “That creature’s not worth protecting” sekä ”’Tis a woman. She’ll never be worth anything” (*Mulan* 1998). Hän viittaa Mulaniin sanoilla *creature* ja *it*, mikä osoittaa, että hän ei pidä Mulania edes ihmisenä.

Chi-Fun kaltainen avoimen seksistinen hahmo saa aikaan sen, että muiden mieshahmojen hienovaraisempi seksismi on helpompi antaa anteeksi. Samalla Chi-Fu esitetään naismaisena, niiden olentojen kaltaisena joita hän halveksuu, mikä tekee hänestä humoristisen hahmon. Chi-Fun kautta *Mulanin* voi katsoa viestittävän, että oikeanlaiset miehet, jollainen Chi-Fu ei ole, kunnioittavat naisia, mutta eivät kuitenkaan muistuta naisia. Chi-Fun ulkonäössä on korostettu negatiivisina pidettyjä stereotyyppisiä kiinalaisen miehen piirteitä, mikä on jo itsessään kyseenalaista. Näiden piirteiden liittäminen luonteeltaan epämiellyttävään henkilöön korostaa vaikutelmaa siitä, että mahdollisimman länsimaisen näköiset henkilöhahmot ovat hyviä ja muun näköiset pahoja.

5 Päätäntö

Olen tutkielmassani tarkastellut *Mulanin* tärkeimpiä protagonisti- ja antagonistimieshahmoja kriittisen miestutkimuksen kautta. Olen pyrkinyt tarkastelemaan, miten hegemoninen maskuliinisuus ilmenee mieshahmojen sekä miehenä esiintyvän Mulanin ulkonäössä, repliikeissä ja

käytöksessä. Olen myös pyrkinyt selvittämään, rikkovatko *Mulanin* mieshahmot miehiin kohdistuvia sukupuoliodotuksia.

Mulan sisältää useita erilaisia maskuliinisuuksien representaatioita urheilullisista miehistä vanhoihin ja viisaisiin. Osa maskuliinisuuksista kuitenkin marginalisoidaan tai liitetään ei-toivottuihin ominaisuuksiin, kuten seksismiin. Yksi maskuliinisuus esitetään parempana kuin muut: taitava ja vähän tunteita osoittava Li Shang on hahmo, jonka toiset hahmot näkevät ihanteellisena miehenä ja joka itse joutuu kouluttamaan muista ”oikeita” miehiä. Kuitenkin juuri Shang on ainoa mieshahmo, jonka voi seksuaalisuudeltaan tulkita olevan jotakin muuta kuin heteroseksuaali. Lisäksi Shang päätyy kahdesti päähenkilö *Mulanin* pelastamaksi ilman, että hänen asemansa kunnioitettuna miehenä kärsii siitä.

Hypoteesini oli, että länsimainen hegemoninen maskuliinisuus näkyy *Mulanin* mieshahmoissa monin tavoin. Hypoteesi osoittautui ainakin osittain oikeaksi, mutta ei niin vahvasti kuin olin oletanut. Länsimaisen hegemonisen maskuliinisuuden piirteet näkyvät *Mulanissa* paitsi siten, että niitä on yhdistetty positiivisessa valossa esitettäviin hahmoihin, myös siten, että liian kaukana ihannemaskuliinisuudesta olevat hahmot tehdään naurunalaisiksi. Erityisesti miehissä ilmenevä naisellisuus on piirre, joka *Mulanissa* nähdään huvittavana ja ei-toivottavana. Mies voi pukeutua naiseksi vain jos pystyy saavuttamaan sillä jotakin mitä muutoin ei pystyisi. Vanhojen miesten representointi on *Mulanissa* kapea-alaisempaa kuin nuorten, sillä vanhat miehet ovat vähemmän esillä ja muistuttavat enemmän toisiaan kuin nuoret miehet. Tämä on toisaalta ymmärrettävää, koska *Mulan* on lapsille suunnattu elokuva.

Mulanissa ei kuitenkaan ole ainuttakaan hahmoa, joka vastaisi länsimaissa ihanteellisena pidettyä miehuutta täydellisesti. Shang pääsee lähimmäksi ideaalia, mutta kuten olen osoittanut, hänenkin hahmostaan jää puuttumaan joitakin olennaisia hegemonisen maskuliinisuuden piirteinä pidettyjä ominaisuuksia. Täten *Mulanin* tarjoamat miehen mallit eivät nojaudu pelkästään hegemoniseen maskuliinisuuteen, vaan mieshahmojen on sallittua olla myös epätäydellisiä ja normatiivisesta poikkeavia.

Tutkimusta voisi jatkaa esimerkiksi tarkastelemalla, miten aasialainen hegemoninen maskuliinisuus ilmenee *Mulanissa* verrattuna länsimaiseen hegemoniseen maskuliinisuuteen. Toinen kiinnostava tutkimuskohde olisi ottaa *Mulanin* sukupuoliroolit laajempaan tarkasteluun vertailemalla naisten ja miesten rooleja keskenään. *Mulanin* olisi mahdollista tutkia myös päähenkilö *Mulanin* kasvukertomuksena ja tarkastella, millaisen naisen mallin *Mulan* hahmona tarjoaa tytöille.

LÄHTEET

Ensisijainen lähde:

Bancroft, Tony; Cook, Barry (ohjaajat), Coats, Pam; Garber, Robert S.; Halland, Kendra (tuottajat), Grant, Joe; Hsiao, Rita; Sanders, Chris; LaZebnik, Philip; Singer, Raymond; Bostwick-Singer, Eugenia (käsikirjoittajat) 1998: *Mulan* [DVD]. USA: Walt Disney Pictures & Walt Disney Feature Animation.

Muut lähteet:

Connell, Raewyn, Hearn, Jeff, & Kimmel, Michael S. 2005: *Handbook of Studies on Men and Masculinities*. Thousand Oaks, Calif: SAGE Publications, Inc.

Davis, Amy M. 2015: *Handsome heroes & vile villains: masculinity in Disney's feature animation*. Bloomington, Indiana: Indiana University Press.

Dong, Lan 2010: *Mulan: Disney's Hybrid Heroine*. Teoksessa Frus, Phyllis; Williams, Christy (toim.) *Beyond Adaptation: Essays on Radical Transformation of Original Works*. 156–167. Jefferson, NC: McFarland & Co.

Dong, Lan 2011: *Mulan's legend and legacy in China and the United States*. Philadelphia, Pa.: Temple University Press.

Ford, Rebecca 2015: *Disney Developing Live-Action 'Mulan' (Exclusive)* The Hollywood Reporter. March 30, 2015. Linkki artikkeliin: <https://www.hollywoodreporter.com/news/disney-developinglive-action-mulan-784892>. Viitattu 25.2.2018.

Howson, Richard 2006: *Challenging hegemonic masculinity*. London and New York: Routledge.

Jokinen, Arto 2000: *Panssaroitu maskuliinisuus: mies, väkivalta ja kulttuuri*. Tampere: Tampere University Press.

Jokinen, Arto 2012: *Kriittinen mies- ja maskuliinisuustutkimus*. Teoksessa Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino. s. 128–139.

McCallum, Robyn 2002: *Masculinity as Social Semiotic: Identity politics and Gender in Disney Animated Films*. Teoksessa John Stephens (toim.) *Ways of being male: representing masculinities in children's literature and film*. New York: Routledge. s. 116–132.

Seppä, Anita 2012: *Kuvien tulkinta*. Helsinki: Gaudeamus.

Sønnesyn, Janne 2011: *The use of accents in Disney's animated feature films 1995–2009: a sociolinguistic study of the good, the bad and the foreign*. Master's Thesis. University of Bergen, Department of foreign languages. Saatavilla:

<http://bora.uib.no/bitstream/handle/1956/5356/82634254.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Towbin, Mia Adessa; Haddock, Shelley A.; Zimmerman, Toni Schindler; Lund, Lori K.; Tanner, Litsa Renee (2004): Images of Gender, Race, Age, and Sexual Orientation in Disney Feature-Length Animated Films, *Journal of Feminist Family Therapy*, Vol. 15 Iss. 4, 19–44. Saatavilla: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1300/J086v15n04_02

Wells, Paul 1998: *Understanding Animation*. London and New York: Routledge.